

Boekbespreking door Ton van Schaik

Maandschrift Economie, jaargang 53, 1989, no. 6, blz. 480-482

Cesam, Het CCSO jaarmodel van de Nederlandse economie, door S.K. Kuipers, B.W.A. Jongbloed, G.H. Kuper en E. Sterken, Wolters-Noordhoff, Groningen, 1988, 205 blz.

De bedoeling van dit boek komt goed naar voren in de eerste passages van het Voorwoord. We citeren: 'In 1984 werd het Centrum voor Conjunctuur- en Structuur Onderzoek (CCSO) opgericht. In eerste aanleg betrof dit een samenwerking tussen onderzoekers uit de vakgroep Econometrie die zich voordien met de ontwikkeling van het GRECON model hadden beziggehouden, en onderzoekers uit de vakgroep Algemene Economie wier interesse in het bijzonder lag in de empirische macro-economie. In de loop der tijd is dit samenwerkingsverband uitgebouwd in de richting van een interuniversitaire samenwerking: het Centrum werd niet langer een Groninger aangelegenheid, maar er werd ook in geparticipeerd door onderzoekers verbonden aan de Universiteit Twente en de Rijksuniversiteit Limburg. De bedoeling van het CCSO is de ontwikkeling van de Nederlandse economie op middellange en lange termijn te analyseren. Daartoe werd het in 1984 zinvol geacht te starten met het bouwen van een drietal modellen: (a) een macro-econometrisch jaarmodel voor de middellange termijn; (b) een meer-sectorenmodel voor de lange termijn en (c) een macro-econometrisch kwartaalmodel. Dit boek vormt de weerslag van het werk dat op het eerste terrein is verricht. Met het onderzoek op de laatste twee terreinen is een begin gemaakt.

Aan de ontwikkeling van het macro-econometrisch jaarmodel - het CCSO Economisch en Statistisch Analyse Model, kortweg CESAM genoemd - ligt de filosofie ten grondslag, dat niet moet worden getracht tegelijkertijd allerlei vernieuwingen in zowel economisch-theoretisch als econometrisch opzicht aan te brengen, maar dat het zinnig is eerst zelf voldoende ervaring bij de bouw van een omvangrijk econometrisch model op te doen onder omstandigheden, waarin niet al te zeer van de in Nederland gebaande paden wordt afgeweken. Vervolgens kan tot vernieuwingen op onderdelen, die daarvoor in aanmerking komen, worden overgegaan. Het in dit boek gepresenteerde model is het resultaat van het werk in de eerste fase. Hoewel het model op verschillende punten verschilt van de belangrijkste bestaande Nederlandse econometrische modellen, zijn de verschillen nochtans niet zodanig dat kan worden beweerd, dat het model buiten de in Nederland bestaande traditie valt.' Tot zover het citaat.

Geconstateerd kan worden dat CESAM inderdaad binnen de in Nederland bestaande traditie valt, waarin de jaargangeninterpretatie van productie en werkgelegenheid wordt aangevuld met een verklaring van de bestedingen, die meer Keynesiaans van aard is. Het model lijkt naar onze mening ook in menig opzicht op het nu al weer wat oudere model FREIA van het Centraal

Planbureau, ofschoon moet worden onderstreept dat het hier een volkomen nieuw (gebouwd) model betreft. In dit verband kan men zich afvragen of de modelsimulaties van CESAM en FREIA wel met elkaar vergeleken zijn en zo ja, wat hiervan dan de bevindingen zijn? In het boek wordt deze vraag niet gesteld en derhalve ook niet beantwoord.

Volgens de Inleiding van het boek zal de bezettingsgraad van de productiecapaciteit in dit soort Keynesiaans-Neoklassieke modellen een belangrijke rol spelen; de bezettingsgraad moet er voor zorgen dat de markten op termijn worden geruimd. In dit verband is het opvallend dat de bezettingsgraad slechts in drie, overigens niet onbelangrijke, vergelijkingen voorkomt, te weten de afstootconditie, de investeringsfunctie en de werkgelegenheidsvergelijking. In de prijs-vergelijkingen komt de bezettingsgraad dus nadrukkelijk niet voor. Dit is een belangrijk verschil met bijvoorbeeld FREIA, waar tegenover staat dat FREIA geen bezettingsgraad in de afstootconditie kent. Kennelijk loopt de marktruimende invloed van de bezettingsgraad - zo daar al sprake van is - in CESAM in hoofdzaak via de aanbodzijde en niet zoals gebruikelijk via de vraagzijde van de economie. Dus (onbedoeld?) toch een opmerkelijk verschil met de bestaande Nederlandse econometrische modellen!

Wat de rol van de bezettingsgraad betreft, kan men bij CESAM tenminste drie vragen stellen: (a) Waarom is de bezettingsgraad bij de prijsvorming weggelaten? (b) Wordt de bezettingsgraad in de modelsimulaties wel goed voorspeld? (c) Zorgt de bezettingsgraad er inderdaad voor dat de (goederen)markten op termijn geruimd worden? Deze vragen worden in het boek niet beantwoord. (Wat vraag (b) betreft bijvoorbeeld, treft men noch in bijlage D, noch in tabel 5.1 op blz. 123, noch in tabel 5.3 op blz. 127 informatie over de bezettingsgraad aan.) Derhalve kunnen wij op grond van de in het boek gegeven informatie geen goed oordeel geven over de kwaliteit van het CESAM model als geheel.

We besluiten met het plaatsen van een tweetal kanttekeningen bij de vergelijkingen die in een model van een kleine open economie zoals CESAM een cruciale plaats innemen.

In de eerste plaats vragen we aandacht voor de opmerkelijke specificatie van de uitvoervergelijking. De gedragsvergelijkingen met betrekking tot de invoer en de uitvoer luiden zoals gebruikelijk in procentuele mutaties. Daarbij valt het op dat de uitvoergroei wat de wereldhandel betreft uitsluitend reageert op de versnelling van de wereldhandelsgroei. Bij een constante groei van de wereldhandel - of die nu hoog of laag is - is er dus geen invloed van de wereldhandel op de uitvoer. Kennelijk moet de hoge autonome uitvoergroei, die zo'n 7% bedraagt, hier het werk doen. Dit blijkt als we naar de stationaire situatie kijken: de uitvoergroei is 7% en de invoergroei is anderhalf maal de afzetgroei, hetgeen tezamen een binnenlandse economische groei van circa 4,5% impliceert! (Dit percentage wordt iets kleiner als de binnenlandse investeringsquote permanent lager zou zijn dan de gemiddelde investeringsquote van alle OESO-landen te zamen, want dit verschil vormt een correctie op de autonome uitvoergroei.) Het model geeft dus een erg optimistische kijk op de groeimogelijkheden van onze economie voor een wat

langere termijn. Dit blijkt volgens ons ook uit de ex post modelsimulatie, want productie en werkgelegenheid worden op het einde van de simulatieperiode duidelijk overschat.

In de tweede plaats kan worden gewezen op de vergelijking voor de uitvoerprijs (blz. 56). Ook deze luidt in groeivoeten. De elasticiteit m.b.t. de invoerprijs (en dus niet zoals gebruikelijk de prijs van concurrenten in het buitenland) is 0,803 en die m.b.t. de loonkosten per eenheid produkt 0,073. De som van deze elasticiteiten is dus kleiner dan één. Gesteld dat onze loonkosten per eenheid produkt ongeveer even snel groeien als de invoerprijzen en die op hun beurt even snel als de concurrentenprijzen, is hier dus sprake van een permanente prijsonderbieding ten opzichte van het buitenland!

Tot slot dient te worden gezegd dat dit boek helder is geschreven en goed is verzorgd. Een register wordt wellicht gemist, maar door de systematische manier van presenteren kan niettemin alles snel worden teruggevonden. Speciale aanbeveling verdient ook hoofdstuk 2, waarin bestaande macro-econometrische modellen (FK, MORKMON, RASMUS, KNOESTER en CESAM) met elkaar worden vergeleken.